

#METOO PÅ SVT.SE

En kvalitativ studie av icke-verbal kommunikation
i fotografier som visualiserar sexuella trakasserier

#METOO ON SVT.SE

A qualitative study of non verbal communication
in photographs that visualize sexual harassment

#metoo på svt.se

Janni Rix

Kandidatuppsats i Visuell kommunikation, 15 hp

VT 2018

K3, Malmö Universitet

Handledare: Jakob Dittmar

Examinator: Tina-Marie Whitman

ABSTRAKT

Genom att analysera icke-verbal kommunikation i åtta fotografier som ska visualisera sexuella trakasserier undersöker studenten hur en av Sveriges största nyhets distributörer bidrar till hur ämnet representeras på nätet. Materialet som analyseras kommer från underkategorin 'kampanjen #metoo' på svt.se, och i analysen ligger huvudfokus på interaktionen mellan kvinna och man. I denna kvalitativa studie diskuteras Sveriges Televisions urval av bilder, vad bilderna betyder, samt hur de representerar ämnet ifråga.

Resultatet visar att interaktionen mellan kvinna och man är svår att tyda då bilderna varken visar parets ansikten eller ansiktsuttryck. Samt att, i sin rätta kontext, kan fotografierna representera sexuella trakasserier, då framförallt med hjälp av betraktarens fantasi.

ABSTRACT

By analyzing non verbal communication in eight photographs that visualize sexual harassment, the student investigates how one of Sweden's largest news distributors contributes to its representation online. The analysis main focus is the interaction between woman and man, and the material being analysed stems from the sub category 'kampanjen #metoo' on svt.se. In this qualitative study Sveriges Television's selection of images, what these images mean, and how they represent the subject in matter, are discussed.

The result shows that the interaction between woman and man is hard to grasp due to the fact that neither face nor facial expression is a part of the picture. And that, in their right context, these photographs can represent sexual harassment, specifically through the spectators imagination.

SÖKORD

#metoo, SVT, sexuella trakasserier, genus, icke-verbal kommunikation, representation

KEYWORDS

#metoo, SVT, sexual harassment, gender, non verbal communication, representation

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

ABSTRAKT	1
SÖKORD	1
1. INLEDNING	5
2. BAKGRUND	5
2.1 TWITTER	5
2.2 SVT	6
2.3 #METOO	6
2.4 SEXUELLA TRAKASSERIER	7
2.5 ICKE-VERBAL KOMMUNIKATION	8
2.6 REPRESENTATION	8
3. PROBLEMOMRÅDE	8
3.1 SYFTE	9
3.2 FRÅGESTÄLLNINGAR	9
4. AVGRÄNSNINGAR	9
5. TEORI	9
5.1 ICKE-VERBAL KOMMUNIKATION	10
5.2 REPRESENTATION I BILD OCH GENUS I KOMMUNIKATION	11
6. RELATERAD FORSKNING	12
6.1 STUDIE 1 -	12
6.2 STUDIE 2 -	12
7. MATERIAL	13
7.1 URVAL OCH DISKUSSION OM MATERIAL	15
7.2 KATEGORISERING	14
8. METOD	15
8.1 FALLSTUDIE	15
8.2 VISUELL ANALYS	15
8.3 DISKUSSION KRING METOD, TEORI OCH RESULTAT	16
9. ANALYS OCH RESULTAT	16
9.1 BERÖRING	17
9.2 GESTER	17

9.3 BARRIÄRER	17
9.4 KROPPSHÅLLNINGAR OCH KROPPSPOSITIONER	17
9.5 AVSTÅND OCH NÄRHET	17
9.6 RUM OCH TOMRUM	18
9.7 SAMMANFATTNING	18
10. SLUTDISKUSSION	20
11. VIDARE FORSKNING	21
12. KÄLLFÖRTECKNING	22
13. BILDFÖRTECKNING	23

1. INLEDNING

Sexuella trakasserier mot kvinnor fick en ny innebörd hösten 2017 när hashtaggen "me too" blev viral. På Twitter bad skådespelerskan Alyssa Milano alla kvinnor som blivit utsatta att skriva '#metoo' som en statusuppdatering för att omvärlden skulle få en bild av problemets omfattning. Gensvaret var enormt, miljontals människor världen över gjorde sina röster hörda, inte bara på Twitter. På internet kan man idag finna tusentals artiklar om ämnet, och majoriteten av dessa artiklar innehåller bilder som ska fånga läsarens intresse. Under kategorin 'kampanjen #metoo' på svt.se finns över 300 artiklar och bilder som behandlar ämnet. Till nio artiklar finner man åtta bilder där människokroppen och den icke-verbala kommunikationen ska representera problemet. Interaktionen mellan kvinna och man står i centrum, och samtliga bilder visar mäns händer på kvinnors kroppar.

Raewyn Connell (2015:114-116) menar att sexuella trakasserier är en del av något större, nämligen genusstyrd makt, och att statistiken över våld och övergrepp tydligt visar på vikten av fortsatt analys av denna makt. Som kvinna och som visuell kommunikatör finner jag detta ämne väldigt intressant och vill därför undersöka hur Sveriges Television valt att visualisera sexuella trakasserier genom framförallt kroppsliga uttryck.

2. BAKGRUND

I detta avsnitt följer en kort beskrivning av Twitter och SVT, en fördjupning av begreppet #metoo och dess ursprung. Dessutom förtydligas termen sexuella trakasserier, och två centrala begrepp i uppsatsen - icke-verbal kommunikation och representation - förklaras.

2.1 TWITTER

Twitter är en webbaserad tjänst för socialt nätverkande, grundad 2006 i USA av Jack Dorsey. Tjänsten är kostnadsfri och har i skrivande stund ca 330 miljoner aktiva användare i månaden. Tjänsten utgörs av mikroblogger på vilka användaren publicerar textmeddelanden bestående av högst 280 tecken. Twitter har uppmärksammats över hela världen, inte minst för rollen som snabb nyhetsförmedlare vid dramatiska händelser (NE, 2018a).

2.2 SVT

De flesta företagen som distribuerar nyheter i Sverige har skrivit flertalet artiklar om ämnet. Sveriges Television AB, SVT, är inget undantag. De har följt ämnet sedan start. Mellan den 16 oktober 2017 och den 25 februari 2018 hade verksamheten publicerat 334 artiklar på hemsidan under kategorin 'kampanjen #metoo'. SVT ägs av den svenska staten och regleras av yttrandefrihetslagen samt radio- och TV-lagen. Av SVT:s utbud utgör nyheter och fakta cirka 50 procent (Weibull, 2018). Sedan 1978 har Sveriges Television AB varit en av Sveriges ledande nyhetsdistributörer. På sin hemsida skriver verksamheten att 'SVT1 är Sveriges mest uppskattade kanal' och att 'SVT är det tv-bolag som har högst förtroende hos svenska folket'. SVT ska vara opartiska och sakliga och verksamheten bedrivs självständigt i förhållande till politiska, kommersiella och andra intressen i samhället (SVT, 2018). Bilderna som används för att visualisera #metoo på svt.se kommer från TT.

2.3 #METOO

Hösten 2017 hände något ovanligt. Kvinnor världen över använde en gemensam hashtag, en digital märkning som strukturerar ämnen och kategorier på sociala medier, för att göra sina röster hörda. När den amerikanska skådespelerskan Alyssa Milano postade sitt inlägg på Twitter den 15 oktober 2017 kunde man läsa:

Me too.

Suggested by a friend: "If all the women who have been sexually harassed or assaulted wrote 'Me too' as a status, we might give people a sense of the magnitude of the problem."

If you've been sexually harassed or assaulted write 'me too' as a reply to this tweet.

Jag också.

En vän föreslog: "Om alla kvinnor som blivit utsatta för sexuella trakasserier eller övergrepp skrev 'Jag också' som en status, kan vi ge människor en förståelse för problemets omfattning."

Om du har blivit utsatt för sexuella trakasserier eller övergrepp skriv 'jag också' som svar på denna tweet.

Morgonen efter var Alyssas hashtag nummer ett på Twitter och hade redan fått 55,000 svar. Den 1 december skriver The Guardian att #metoo har skapat vågor över hela världen - bara de senaste 45 dagarna hade, enligt The Guardian, 85 miljoner människor världen över skrivit #metoo på deras Facebookstatus (Sayej, 2017).

En annan viktig person att nämna i samband med #metoo är Tarana Burke. Burke grundade och startade kampanjen 'Me Too' redan 2007, flera år före hashtaggens födelse. Burke startade kampanjen för att nå människor i underprivilegerade samhällen som blivit utsatta för sexuella övergrepp (Vagianos, 2017).

Kampanjen har alltså existerat i över tio år, men har inte alltid haft den betydelsen den har idag. Inte förrän en känd skådespelerska skapade, den numera historiska, hashtaggen och dessutom vidgade konceptet till att inkludera kvinnor över hela världen så fick den plötslig spridning och uppmärksamhet.

Kampen mot genusbaserat våld och sexuella trakasserier har pågått under decennier, och #metoo kanske är det senaste uppropet, men det är varken det första eller det sista. Ett annat exempel är när Toronto-polisen i Kanada år 2011 uppmanade kvinnor som ville röra sig tryggt utomhus att "sluta klä sig som slinkor". Då organiserades protestmarscher som kallades för "slut walks" för att sätta stopp för en kultur av fruktan och diskriminering (Connell & Pearse, 2015:135).

2.4 SEXUELLA TRAKASSERIER

Sexuella trakasserier är en handling eller ett uppträdande av sexuell natur som kränker en annan persons värdighet. Det kan handla om beröring, skämt, förslag, blickar eller bilder som är sexuellt anspelade och ofta även nedvärderande.

Trakasserier skiljer sig från en vanlig flirt genom att de är ovälkomna. Sexuella trakasserier kan betraktas som en form av könsdiskriminering (NE, 2018b).

Sexuella övergrepp är av grövre karaktär. Det kan handla om att förövaren vidrör offrets könsdelar, eller att offret vidrör förövarens könsdelar. Det som skiljer

sexuella övergrepp från våldtäkt är endast den sexuella handlingens karaktär (NE, 2018c).

2.5 ICKE-VERBAL KOMMUNIKATION

Enligt Nilsson och Waldemarson (2016:58-63) handlar icke-verbal kommunikation om mycket mer än det vi kallar för kroppsspråk. Det finns flera kategorier inom området som behandlar till exempel kroppsrörelser, gester, klädsel, frisyr, beröring och personligt/offentligt utrymme. Vilken relation människor har sinsemellan kan upptäckas genom icke-verbala uttryck, exempelvis vänskap och jämlikhet eller makt och dominans. Alla människor kommunicerar icke-verbalt, men uttryck och normer ser olika ut beroende på framförallt ålder och kultur.

2.6 REPRESENTATION

Representation är processen i vilken människor i en och samma kultur använder språk (bildspråk inkluderat) för att skapa mening. Detta betyder att saker och ting - objekt, människor, händelser i världen - inte i sig själva har en bestämd eller sann mening. För att skapa mening använder vi oss av så kallade koder, men eftersom att mening hela tiden förändras kan koderna ses mer som sociala konstruktioner. En social konstruktion kan liknas vid en gemensam överenskommelse människor emellan, som överenskommelsen om till exempel vilket kön man tillhör och vad detta innebär (Hall, 1997:61-62).

3. PROBLEMMOMRÅDE

Trots att icke-verbal kommunikation till stor del sker utan att vi lägger märke till det, så kan vi även medvetet använda oss av den för att uppnå speciella effekter. Jämfört med det verbala språket är de icke-verbala budskapen mer mångtydiga och ännu mer beroende av situation, relation, kultur och kontext (Nilsson & Waldemarson, 2016:55-56). Huvudfokus i denna uppsats ligger på kvinnor och mäns kroppar och interaktionen dem emellan. Det jag vill ta reda på är vad den icke-verbala kommunikationen betyder och hur den, i det här fallet, fungerar i representationen av sexuella trakasserier. Detta är intressant att utforska både för min egen del, då jag

eventuellt kan ha användning för resultatet i framtida produktioner, samt för andra visuella kommunikatörer som jobbar med fotografi.

3.1 SYFTE

Syftet med uppsatsen är att läsaren ska få en bild av hur SVT, genom fotografier av kroppslig interaktion, har valt att visualisera sexuella trakasserier i samband med #metoo-kampanjen på sin hemsida. Tidsperioden som undersöks är hösten 2017/vintern 2018. Genom att analysera vad den icke-verbala kommunikationen mellan män och kvinnor betyder i åtta bilder som har publicerats tillsammans med #metoo-artiklar på Sveriges Televisions hemsida, vill jag skapa en diskussion om hur visualiseringen av ämnet påverkar dess representation.

3.2 FRÅGESTÄLLNINGAR

- Vad betyder interaktionen mellan kvinnan och mannen, i de bilder där endast människokroppen får tala, på svt.se i samband med #metoo-kampanjen?
- På vilket sätt representerar dessa bilder sexuella trakasserier?

4. AVGRÄNSNINGAR

Rörelsen #metoo behandlar både sexuella trakasserier och övergrepp, men då endast det förstnämnda representeras på svt.se, förs ingen vidare diskussion om sexuella övergrepp i uppsatsen.

Denna uppsats handlar inte om *varför* (i detta fallet) kvinnor utsätts för sexuella trakasserier eller vad som kan ligga till grund för detta beteende, den handlar enbart om hur ämnet visualiseras på Sveriges Televisions hemsida.

Sexuella trakasserier sker dagligen och i alla världens hörn, men i denna uppsats kommer jag endast att tala om visualisering av sexuella trakasserier i västerländsk kultur.

5. TEORI

För att kunna besvara min frågeställning har jag i detta avsnitt samlat teori om icke-verbal kommunikation, representation och genus. Den primära litteraturen som används i detta kapitel är Nilssons och Waldemarsons *Kommunikation: Samspel*

mellan människor (2016) och Hall's *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices* (1997).

5.1 ICKE-VERBAL KOMMUNIKATION

Nilsson och Waldemarson (2016:69-76) ger i *Kommunikation: Samspel mellan människor* flera exempel på hur vi använder kroppen för att kommunicera. Vi använder till exempel händer bland annat för att bönfälla, varna, befälla, hindra, eller hälsa på varandra. Händer som berör kan förmedla ömhet, styrka, äganderätt eller bestraffning genom att slå, krama, dra, smeka, nypa eller knuffa. När andra människor rör vid oss, och då vi tar i andra, kan vi få intryck av personen bakom beröringen och dennes avsikter.

Enligt Nilsson och Waldemarson (2016:69-71) kan avstånd och närhet vara medel för att hävda sig själv och för att utröna vilken status man har i jämförelse med andra. När människor placerar sig vid ett bord för att samtala kan maktförhållandena mellan personerna yttra sig i hur de sätter eller ställer sig i förhållande till varandra. Aktiva och passiva kroppshållningar, samt blickar och engagemang är viktiga signaler om samhörighet mellan deltagarna. Människor som känner sig utsatta kan uppleva möten med andra som obehagliga eller hotfulla och tycker sig därför behöva någon form av skydd. Rent fysiskt kan de börja "bygga bo" kring sig själva genom att sätta sig ner med sluten kropp, hålla ihop benen och korsarmarna. Personen som känner sig utsatt kan dessutom skapa en större barriär genom att hålla till exempel en väska eller en pärm emellan sig själv och "hotet". Att sitta bakom ett bord hindrar insyn och ger därmed ett psykologiskt skydd. Avstånd och närhet grundar sig både på fysiska behov och sociala vanor. För många är det viktigt att ha ett eget utrymme på till exempel arbetsplatsen eller i hissen, för att inte uppleva ett intrång i det personliga.

En något ovanlig aspekt av den icke-verbala kommunikationen är närmiljön och hur denna kan påverka samspelet mellan människor. Både rummet och tomrummet förmedlar budskap, vilket betyder att miljön är en del av kommunikationen. Rum och öppna platser förmedlar stämningar och känslor, och bär på spår av det som hänt tidigare. Rummet har även betydelse för hur man definierar en situation - offentliga lokaler som skolor och sjukhus väcker andra

associationer än köket hemma hos en vän. Hur ett utrymme är inrett kan antingen främja eller hämma de aktiviteter som det är avsett för. Vissa rum inbjuder till aktivitet och handling, andra till ro och vila (Nilsson & Waldemarson, 2016:78).

När Nilsson och Waldemarson (2016:113) talar om kroppshållning menar de att mannens kroppshållning ofta ser annorlunda ut från kvinnans. Män tenderar i allmänhet att stå mer stadigt, hålla huvudet rakt, uppta ett större fysiskt personligt utrymme och sitta bredare - dessa uttryck förmedlar en personlig säkerhet och hög status. När Griselda Pollock (1990) diskuterar annonsen "Provrörsbarn" från 70-talet frågar hon sig själv: 'Varifrån kommer kroppens kvinnlighet? Från dess undergivenhet, dess tystnad och passiva väntan?' Kvinnan i annonsen sitter på huk med nedböjt huvud och korsade armar. Pollock menar att denna kroppsposition uttrycker både blyghet och undergivenhet och att vi har en benägenhet att förknippa detta förhållningssätt med en kvinna.

5.2 REPRESENTATION I BILD OCH GENUS I KOMMUNIKATION

Raewyn Connell, författare till *Om genus* (2015:199), anser att genus som social konstruktion kan vara till skada. Detta visar sig tydligast i det system av ojämlikhet där kvinnor och flickor utnyttjas världen över genom bland annat våldtäkt, sexuella trakasserier och sexualiserat bildspråk i medierna.

Enligt Stuart Hall (1997:228) kan en bild bära på flera betydelser, en primär betydelse kan dock ofta hittas. Men det finns inte *en* sann betydelse. När Hall (1997:263) talar om stereotyper i representation påpekar han att det handlar lika mycket om fantasi som om det "verkliga" i bilden. Det som syns i bilden är endast halva meningen, den andra halvan ligger hos fantasin - i det som är underförstått men inte kan visas.

I kapitlet 'The Spectacle of the Other' ur boken *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices* (1997) ger Stuart Hall flera exempel där en bilds betydelse inte enbart ligger i bilden. Hall (1997:228) menar att bildens betydelse även ligger i dess kontext. Om bilden tillhör en artikel är "hur lyder rubriken?" en viktig fråga.

Enligt författarna till *Kommunikation: Samspel mellan människor* (2016:107-110) är ett genustänkande viktigt ur ett kommunikationsperspektiv

eftersom det rymmer många faktorer av intresse för ett utbyte mellan människor. Möten över kulturgränser och förändrade livsstilar gör att synen på genusroller och genusmönster genomgår snabba förändringar idag. Trots det existerar fortfarande djupt förankrade personliga och sociala förväntningar på det "traditionellt kvinnliga" och det "traditionellt manliga". Invanda rutiner och mönster överförs via en generation till en annan vilket betyder att gamla normer lever vidare.

6. RELATERAD FORSKNING

De relaterade forskningarna jag har intresserat mig för behandlar två ämnen som jag tar upp i min egen undersökning - sexuella trakasserier i media och icke-verbal kommunikation i stillbilder. Båda är relevanta för undersökningen då den ena undersöker hur sexuella trakasserier representeras genom nyheter och den andra undersöker vikten av det kroppsliga uttrycket när en människa försöker avläsa en annan människas känslor.

6.1 STUDIE 1 - Framing sexual harassment through media representations

Att titta på sexuella trakasserier genom medias representationer

En kvalitativ studie av Paula McDonald och Sara Charlesworth från 2013. Studien undersöker hur nyhetsartiklar i fyra olika industrialiserade länder rapporterar sexuella trakasserier. Vilka aspekter av sexuella trakasserier är av nyhetsvärde och hur karaktäriseras dessa fall? Undersökningen lägger fokus på arbetsplatsen. Resultatet visar att media oftast rapporterar "klassiskt" sexuella trakasserier samt betonar skandalösa påståenden och öppet sexualiserat beteende. Författarna menar att dessa medierepresentationer begränsar möjligheterna att förstå sexuella trakasserier som dynamiska och komplexa.

McDonald och Charlesworth har valt att analysera hur sexuella trakasserier representeras genom det skrivna ordet. I min studie analyserar jag istället fotografier som kompletterar det skrivna ordet.

6.2 STUDIE 2 - Rapid perceptual integration of facial expression and emotional body language

Snabb perceptuell integration av ansiktsuttryck och känslomässigt kroppsspråk

En kvalitativ studie av Hanneke K.M. Meeren, Corné C.R.J van Heijnsbergen och Beatrice de Gelder från 2005. Forskarna menar att ansiktet och kroppen samarbetar för att uttrycka en individs emotionella tillstånd. I denna studien mäter de därför hjärnaktiviteten hos 12 människor i åldrarna 18-24 år som försöker att avläsa en annan människas emotionella tillstånd, detta görs genom fotografier. Några av fotografierna har forskarna mixtrat med så att ansikte och kropp inte hör ihop, de emotionella tillstånden skiljer sig då i ansikte och kropp. Resultatet visade att när ansiktsuttrycket inte stämde överens med det kroppsliga uttrycket så valde personen vars hjärnaktivitet mättes oftast att lita på det sistnämnda.

Till min undersökning har jag valt bilder utan ansikten för att lägga allt fokus på kroppen. Och till analysen använder jag mig inte av en testgrupp, jag utgår enbart från teorier om icke-verbal kommunikation ur boken *Kommunikation: Samspel mellan människor* (2016) samt mina egna kunskaper och erfarenheter som visuell kommunikatör.

7. MATERIAL

Mellan den 16 oktober 2017 och den 25 februari 2018 publicerade SVT 334 artiklar på sin hemsida under ämnet #metoo, och till nästan alla artiklar följde minst en bild. Jag gick igenom alla dessa bilder från start den 16 oktober och sammanställde sedan materialet den 25 februari, därav denna tidsperiod. Majoriteten av bilderna under denna kategori visar kända ansikten, folksamlingar samt texten #metoo.

Men ett känt ansikte talar inte om *vad* sexuella trakasserier är eller *hur* detta kan se ut, det gör inte heller en folksamling eller ett papper med text. Därför valde jag att samla ihop material under kategorin 'kampanjen #metoo' som istället fokuserar på att visualisera sexuella trakasserier genom bilder där kroppen och interaktionen mellan kvinna och man, står i centrum. Av denna sort fann jag åtta bilder.

7.1 URVAL OCH DISKUSSION OM MATERIAL

Bilderna som analyseras kommer från svt.se men materialet i fråga har producerats av TT. Anledningen till att jag valde att inhämta materialet från svt.se, och inte tt.se, är för att SVT är den tv-kanal som har högst förtroende hos svenska folket (SVT, 2018), vilket betyder att många i Sveriges befolkning vänder sig till deras olika distributionskanaler för att hitta rätt information. SVT har alltså ett stort ansvar när det kommer till representationen av ämnet, och därav ligger Sveriges Televisions urval av bilder till grund för min uppsats.

7.2 KATEGORISERING

Jag har valt att kategorisera materialet på följande vis: två bilder liknar varandra när det kommer till icke-verbal kommunikation - 1a och 1b. De tre följande bilderna liknar en bildserie - 2a, 2b och 2c. Och resterande bilder passar inte in i någon specifik grupp - 3, 4 och 5.

8. METOD

Eftersom undersökningen syftar till att ta reda på hur Sveriges Television valt att visualisera sexuella trakasserier genom kroppsliga uttryck samt annan icke-verbal kommunikation, på sin hemsida, utgår uppsatsen från två metoder - en fallstudie och en visuell analys. De två metoderna beskrivs nedan.

8.1 FALLSTUDIE

Syftet med en fallstudie är att ta en liten del av ett större förlopp och låta fallet i fråga representera verkligheten (Ejvegård, 2009:35). I detta fall representerar de åtta bilder jag samlat in från svt.se i samband med #metoo-kampanjen hur företaget har valt att visualisera sexuella trakasserier genom kroppsliga uttryck och icke-verbal kommunikation i nyhetsflödet på hemsidan. Vinsten med detta tillvägagångssätt är att forskaren på ett begränsat utrymme kan ge läsaren en uppfattning om hur något går till eller ser ut. Det betyder dock att forskaren måste vara försiktig med de slutsatser hen drar eftersom ett ensamt fall inte fullt ut kan representera verkligheten (Ejvegård, 2009:35).

8.2 VISUELL ANALYS

Den visuella analysen utgår från de två nivåer Roland Barthes kallar för denotation och konnotation. För att förenkla dessa två begrepp kan denotation översättas till innehåll, och konnotation till mening/betydelse (Hall, 1997:38). Utgångspunkten för analysen är kategorier ur boken *Kommunikation: Samspel mellan människor* (2016). Kategorierna är de följande: beröring, gester, barriärer, kroppshållningar och kroppspositioner, avstånd och närhet, rum och tomrum. Under vardera kategori kommer först en kort beskrivning på vad som sker (denotationen) i de, för kategorin, relevanta bilderna. Sedan kommer jag att lägga fram möjliga konnotationer med

hjälp av den utvalda teorin om icke-verbal kommunikation. Vad betyder till exempel beröringen, kvinnans position och rummets utformning? Analysen avslutas med en sammanfattning som väver in Stuart Halls (1997) teorier om representation.

8.3 DISKUSSION KRING METOD, TEORI OCH RESULTAT

Då jag inte har tid att analysera alla bilder på Sveriges Televisions hemsida som ska visualisera sexuella trakasserier genom människokroppen och den icke-verbala kommunikationen, har jag valt att göra en fallstudie. Det innebär att jag enbart tittar på bilder som publicerats under kategorin '#metoo-kampanjen', på svt.se.

Den visuella analysen utgår framförallt från Nilsson och Waldemarsons (2016) teorier om icke-verbal kommunikation, men i övrigt liknar analysen en klassisk bildanalys i den mån att fokus ligger på bildens denotation och konnotation. Tanken är att teorin ska hjälpa mig att tyda interaktionen mellan kvinnan och mannen i bilderna, vad betyder den? För att ge en överblick samt knyta ihop säcken kompletteras analysen med teori från Stuart Halls *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices* (1997).

I alla bilder visas två personer. På grund av olika faktorer - framförallt för att #metoo-kampanjen handlar om kvinnors utsatthet i samhället - men även hår, klädsel och händernas karaktär, har jag tolkat det som att den ena personen är en man och den andra är en kvinna. Jag har därför gjort ett medvetet val och utgått ifrån min egen tolkning av de båda könen. Hade detta valet inte gjorts skulle analysen och resultatet kunna se annorlunda ut. Som kvinna från en västerländsk kultur, med egna erfarenheter av sexuella trakasserier, påverkar jag som forskare dessutom både analys och slutresultat.

9. ANALYS OCH RESULTAT

Till analysen utgår jag från sex punkter ur Nilssons och Waldemarsons (2016) teorier om icke-verbal kommunikation. Under vardera punkt behandlas den/de relevanta bilder för ämnet i fråga. Det sjunde och sista stycket sammanfattar analysen.

9.1 BERÖRING

I samtliga bilder finner jag beröring. I alla åtta bilder ligger en mans hand på en kvinnas kropp. Men händerna berör på olika sätt. I bild 1a ligger mannens hand i ett fast grepp runt kvinnans nacke - något som förmedlar styrka och äganderätt eller bestraffning. Den här typen av beröring kan i sin tur betyda att personen i fråga inte har goda avsikter (Nilsson & Waldemarson, 2016:69-76). I bildserie 2 smeker mannens hand kvinnans lår - denna beröring är bestämd men inte hård. I bild nummer 3 är beröringen väldigt lätt, på gränsen till obefintlig. I bild 2b berör även kvinnan mannen - ett tydligt grepp kring mannens handled förmedlar motstånd från kvinnans sida. I resterande tre bilder är beröringen mjukare.

9.2 GESTER

Den enda tydliga gesten bland de åtta bilderna finnes i bild 2c. Mannens hand ligger här på kvinnans lår, och kvinnan lyfter upp sin handflata mot honom. Med denna gest försöker kvinnan avvisa mannens närmanden.

9.3 BARRIÄRER

Möjliga barriärer finner jag i tre utav åtta bilder. Alla tre bilder ingår i serie 2. Här sitter kvinnan med benen ihop i samtliga bilder. I två utav bilderna håller hon ett vinglas framför sig, och i en utav bilderna ligger armarna i kors. Denna "slutna" kropp kan förmedla att personen i fråga känner sig utsatt och kanske till och med hotad. Vinglasen som är placerat mellan kvinnans kropp och "hotet" är en barriär som kan skapa ett psykologiskt skydd för den som känner sig utsatt (Nilsson & Waldemarson, 2016:69-71).

9.4 KROPPSHÅLLNINGAR OCH KROPPSPOSITIONER

I fyra utav åtta bilder är kvinnan bortvänd från mannen. I bild 1b står kvinnan med nedböjt huvud - en kroppsposition som uttrycker blyghet och undergivenhet (Pollock, 1990). Enligt Nilsson och Waldemarson (2016:113) tenderar män att uppta ett större fysiskt personligt utrymme. I dessa åtta bilder är mannens roll central för bildens betydelse, men det fysiska utrymmet väldigt litet. För i samtliga bilder syns endast mannens hand och en liten bit av hans arm. Typiska manliga uttryck - som att stå

stadigt, hålla huvudet rakt, och sitta bredare (Nilsson & Waldemarson, 2016:113) - syns inte till här.

9.5 AVSTÅND OCH NÄRHET

Samtliga bilder visar både närhet och avstånd. Männens händer på kvinnornas kroppar visar (fysisk) närhet, men avsaknaden av mannens kropp kan tolkas som ett sorts avstånd. Avstånd och närhet kan man använda sig av för att hävda sig själv och utröna sin status bland andra människor. Att kvinnan i bildserie 2 sitter ner, och kvinnan i bild nummer 5 ligger ner, kan ge betraktaren en känsla av att kvinnan är underlägsen eftersom att hon rent fysiskt är på en lägre nivå än mannen. (I bild nummer 5 är det visserligen svårt att avgöra var mannen befinner sig). Hur människor sätter eller ställer sig i förhållande till varandra påvisar maktförhållandet dem emellan (Nilsson & Waldemarson, 2016:69-71).

9.6 RUM OCH TOMRUM

I samtliga bilder ser man ytterst lite av rummet: i bildserie 2 syns ett bord och en stol, i bild nummer 4 en vägg och bakom den en dator med en kontorsstol, i bild nummer 5 en säng. Dessa föremål förmedlar budskap, stämningar och känslor, och öppnar upp för fler tolkningar hos betraktaren. Men i de övriga tre bilderna kan rummet ej utrönas. Olika situationer definieras oftast efter rummet (Nilsson & Waldemarson, 2016:78). Dessa situationer är på grund av rummets otydlighet svårdefinierade.

9.7 SAMMANFATTNING

Genom icke-verbal kommunikation uppvisar dessa bilder enligt min mening inte ett, vad Connell (2015:199) kallar för, sexualiserat bildspråk. Även om man i majoriteten av bilderna på grund av det "traditionellt kvinnliga" (Nilsson & Waldemarson, 2016:107-110) långa tjocka håret - 1a och 1b -, eller strumpbyxorna och kjolen - 2a, 2b och 2c -, kan se vilken av personerna som ska representera en kvinna, och därav även vilken av personerna som ska representera en man, syns inte kvinnans byst till i en enda av bilderna - ett annars tydligt tecken på det kvinnliga könet.

Beröringen i bilderna varierar och det går inte att säga vilken typ av beröring som bäst representerar sexuella trakasserier eftersom sexuella trakasserier kan te sig på många olika sätt (NE, 2018b). I en utav bilderna - 2b - berör kvinnan mannen i form av ett grepp runt hans handled.

I endast två utav åtta bilder - 2b och 2c - kan jag som betraktare uppfatta att beröringen är ovälkommen (NE, 2018b) genom beröring och gester från kvinnans sida.

De synliga barriärerna finns alla i bildserie 2. Det handlar då om korsade ben, korsade armar och ett vinglas som hålls framför kvinnans kropp. Enligt Nilsson och Waldemarson (2016:69-71) kan dessa tecken betyda att kvinnan känner sig utsatt eller hotad. Men eftersom att dessa så kallade barriärer är väldigt vanliga i den västerländska kulturen är det inte säkert att betraktaren lägger någon större vikt vid dem och kanske därför inte uppfattar dem som barriärer.

Männen upptar ett väldigt litet fysiskt utrymme i bilderna, och även om hans roll är central för bildens betydelse så är representationen av mannen nästintill obefintlig. Att kvinnan i bild 1b står med nedböjt huvud kan enligt Pollock (1990) uttrycka blyghet och undergivenhet, men då kvinnan är bortvänd från mannen är det svårt att tyda situationen.

Att mannens kropp inte syns i bild kan tolkas som ett avstånd könen emellan. Att kvinnan i bildserie 2 sitter ner och att kvinnan i bild nummer 5 ligger ner kan eventuellt uttrycka en sorts underlägsenhet från kvinnans sida, då kvinnan rent fysiskt befinner sig på en lägre nivå än mannen. Eventuellt - då mannens position är otydlig.

Eftersom situationerna i bilderna är svårdefinierade, framförallt på grund av för lite rumslig information, är även bildens primära betydelse (Hall, 1997:228) det.

Det "verkliga" i bilderna (Hall, 1997:263) är mäns händer på kvinnors kroppar, men jag skulle vilja säga att representation av sexuella trakasserier ligger i fantasin. För dessa bilder talar inte om för betraktaren vilken relation paret har till varandra, men när bilderna läses i rätt kontext (Hall, 1997:228) - här tillsammans med #metoo-artiklar på svt.se - kan betraktaren fantisera ihop en möjlig relation och ett möjligt scenario där sexuella trakasserier plötsligt spelar en stor roll för den primära betydelsen i bilden.

Då beröringen är det enda tydliga tecknet på sexuella trakasserier i alla åtta bilder kan det diskuteras huruvida bilderna representerar ämnet på ett dynamiskt och komplext sätt (McDonald & Charlesworth, 2013).

10. SLUTDISKUSSION

Som Meeren, Heijnsbergen och Gelder skriver i sin studie från 2005 så samarbetar kroppen och ansiktet för att uttrycka en individs emotionella tillstånd, detta är den främsta anledningen till varför det blir problematiskt att få fram ett tydligt svar på min första frågeställning. Dessutom krävs det, till alla bilder utom två - 2b och 2c - en rubrik eller bildtext för att betraktaren ska förstå att bilderna ska visualisera sexuella trakasserier. I bild 2b och 2c däremot, kan betraktaren genom ett fast grepp runt mannens handled (2b) samt en avvisande gest (2c) se att beröringen är ovälkommen. Till min andra frågeställning är svaret lite tydligare: i rätt kontext kan bilderna till viss del representera sexuella trakasserier genom betraktarens fantasi. Men endast till viss del eftersom sexuella trakasserier är så mycket mer än ovälkommen beröring.

Efter genomförd analys inser jag hur svårt det är att endast försöka tyda interaktionen mellan kvinnan och mannen genom det kroppsliga uttrycket. När jag samlade ihop detta material var jag irriterad över hur enformigt SVT hade valt att visualisera sexuella trakasserier genom människokroppen. Men kanske är det så, att det är svårt att visa aspekter som till exempel olämpliga skämt och förslag, utan människors ansiktsuttryck. Det är även viktigt att komma ihåg att detta är en fallstudie som inte fullt ut kan representera verkligheten. Även den visuella analysen begränsar studiens resultat då jag utgår ifrån mina egna tolkningar och i princip endast använder mig av teori om icke-verbal kommunikation från *en* källa. En av nackdelarna med denna metod är att jag inte får någon större inblick i hur Sveriges Televisions publik resonerar kring dessa frågor.

Materialet är relevant, men vi får inte glömma att bilderna behandlar ett känsligt ämne. Sveriges Televisions urval av bilder är i sammanhanget även en fråga om etik, något som säkerligen har spelat en betydande roll när verksamheten valt bilder till nyhetsflödet på hemsidan. Varför sexuella övergrepp inte visualiseras, trots att det är en stor del av metoo-rörelsen, kan jag inte säkert svara på. Men

eftersom sexuella övergrepp utgör ett grövre brott kan det därför vara svårare att visualisera, speciellt genom icke-verbal kommunikation, utan att visa tabubelagda kroppsdelar.

11. VIDARE FORSKNING

Ämnet kan diskuteras vidare på många olika sätt. Hur ser till exempel resterande bilder på Sveriges Televisions hemsida ut, bilder som ska visualisera sexuella trakasserier men som inte kan hittas under 'kampanjen #metoo'? Att jämföra hur en svensk dagstidning väljer att visualisera ämnet gentemot mot en svensk kvällstidning kan också vara en intressant ingång. När började sexuella trakasserier överhuvudtaget visualiseras genom fotografi och hur såg det ut då?

12. KÄLLFÖRTECKNING

LITTERATUR:

Connell, P., & Pearse, R. (2015). *Om genus*. 3rd ed. Göteborg: Daidalos AB.

Ejvegård, R. (2009). *Vetenskaplig metod*. 4th ed. Lund: Studentlitteratur.

Hall, S. (1997). *Representation: Cultural Representation and Signifying Practices*. London: Sage Publications Ltd.

Nilsson, B., & Waldemarson A-K. (2016). *Kommunikation: Samspel mellan människor*. 4th ed. Lund: Studentlitteratur.

Pollock, G. (1990). *The critical image*. Missing women: rethinking early thoughts on images of women. Brighton: Harvester Press.

LÄNKAR:

McDonald, P. & Charlesworth, S. (2013). *Women's Studies International Forum*. Volume 37.

Framing sexual harassment through media representations.

<https://www-sciencedirect-com.proxy.mau.se/science/article/pii/S0277539512001380?via%3Dihub> (2018.05.08)

Meeren, H., Heijnsbergen, C. & Gelder, B. (2005). *National Academy of Sciences*. Rapid perceptual integration of facial expression and emotional body language.

<https://www-ncbi-nlm-nih-gov.proxy.mau.se/pmc/articles/PMC1283446/> (2018.05.08)

Nationalencyklopedin (2018a). Twitter.

<http://www.ne.se.proxy.mau.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/twitter> (2018.08.22)

Nationalencyklopedin, (2018b). Sexuella trakasserier.

<http://www.ne.se.proxy.mau.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/sexuella-trakasserier>

(2018.09.24)

Nationalencyklopedin, (2018c). Sexuellt övergrepp.

<http://www.ne.se.proxy.mau.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/sexuellt-övergrepp>

(2018.09.24)

Sajej, N. (2017). *The Guardian*. Interview: Alyssa Milano on the #MeToo movement: 'We're not going to stand for it any more'.

<http://www.theguardian.com/culture/2017/dec/01/alyssa-milano-mee-too-sexual-harassment-abuse> (2018.02.22)

SVT (2018). Det här är SVT på 5 minuter.

<https://kontakt.svt.se/guide/det-har-ar-svt> (2018.05.01)

Vagianos, A. (2017). *Huffington Post*. The 'Me Too' Campaign Was Created By A Black Woman 10 Years Ago.

https://www.huffingtonpost.com/entry/the-me-too-campaign-was-created-by-a-black-woman-10-years-ago_us_59e61a7fe4b02a215b336fee (2018.04.13)

Weibull, L. (2018). *Nationalencyklopedin*, Sveriges Television AB.

<https://www-ne-se.proxy.mau.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/sveriges-television-a-b> (2018.03.01)

13. BILDFÖRTECKNING

Bild 1a.

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/if-om-valdtaktsanklagelser-ett-totalt-uppvaknande>

(2018.10.18)

Bild 1b.

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/sa-vet-du-om-du-gar-over-gransen-expertens-tips-till-man-pa-arbetsplatsen> (2018.10.18)

Bild 2a.

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/fler-an-4-000-kvinnor-i-juristbranschen-berattar-om-overgrepp-och-trakasserier> (2018.10.18)

Bild 2b.

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/efter-metoo-nu-stalls-krav-pa-att-mannen-trader-fram> (2018.10.18)

Bild 2c.

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/arbetsgivarna-tror-me-too-far-konsekvenser-men-anmalningarna-okar-inte> (2018.10.18)

Bild 3.

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/riksdagspartierna-vittnar-om-minst-15-fall-av-misstankta-sexuella-trakasserier> (2018.10.18)

Bild 4.

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/sormland/elever-samlar-vittnesmal-om-avskedade-larare> (2018.10.18)

Bild 5.

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/justitieministern-om-kritiken-mot-samtyckeslags>
(2018.10.18)